

The Abraham & Millie Arbesfeld
Kollel & Midreshet
Yom Rishon

Sunday Morning Learning Programs for Men & Women

WWW.KOLLELYOMRISHON.ORG
 WWW.MIDRESHETYOMRISHON.ORG

"ועתה כתבו לכם את

השירה הזאת"

*The Song that Must be
 Recorded;
 Ever Timeless;
 Always Urgent*

Rabbi Yaakov Neuburger
 December 7, 2014 • ט"ו כסלו תשע"ה

1 דברים פרק לא

- (יד) וַיֹּאמֶר ה' אֶל מֹשֶׁה הֲנִי קָרַבְתִּי לְמֹת קְרָא אֶת יְהוֹשֻׁעַ וְהִתְיַצְבוּ בְּאֵהָל מוֹעֵד וְאַצְוֶנּוּ וַיִּלְךְ מֹשֶׁה וַיְהוֹשֻׁעַ וַיִּתְיַצְבוּ בְּאֵהָל מוֹעֵד :
- (טו) וַיֹּאמֶר ה' בְּאֵהָל בְּעִמּוּד עֲנָן וַיַּעֲמֵד עִמּוּד הָעֲנָן עַל פֶּתַח הָאֵהָל : ס
- (טז) וַיֹּאמֶר ה' אֶל מֹשֶׁה הִנֵּה שָׁכַב עִם אֲבֹתֶיךָ וְקָם הָעַם הַזֶּה וְזָנָה אַחֲרֵי אֱלֹהֵי נֹכַר הָאָרֶץ אֲשֶׁר הוּא בָּא שָׁמָּה בְּקִרְבּוֹ וְעִזְבֵנִי וְהִפְרֵ אֶת בְּרִיתִי אֲשֶׁר כָּרַתִּי אִתּוֹ :
- (יז) וְחָרָה אַפִּי בּוֹ בַּיּוֹם הַהוּא וְעִזְבֹתֶיךָ וְהִסְתַּרְתִּי פָנַי מֵהֶם וְהָיָה לְאָכַל וּמִצְאָהוּ רַעוֹת רַבּוֹת וְצָרוֹת וְאָמַר בַּיּוֹם הַהוּא הֲלֹא עַל כִּי אֵין אֱלֹהֵי בְּקִרְבִּי מִצְאוּנִי הִרְעוֹת הָאֵלֶּה :
- (יח) וְאֲנֹכִי הִסְתַּר אֶסְתִּיר פָּנַי בַּיּוֹם הַהוּא עַל כֹּל הִרְעָה אֲשֶׁר עָשָׂה כִּי פָנָה אֶל אֱלֹהִים אֲחֵרִים :
- (יט) וְעַתָּה כְּתָבוּ לָכֶם אֶת הַשִּׁירָה הַזֹּאת וְלִמְדָהּ אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל שִׁמְרָהּ בְּפִיהֶם לְמַעַן תִּהְיֶה לִּי הַשִּׁירָה הַזֹּאת לְעֵד בְּבְנֵי יִשְׂרָאֵל :
- (כ) כִּי אֲבִיאֲנֶנּוּ אֶל הָאָדְמָה אֲשֶׁר נִשְׁבַּעְתִּי לְאַבְרָהָם וְזָכַר חֶלְבֵּךְ וְדָבַשׁ וְאָכַל וְשָׁבַע וְדָשַׁן וּפְנָה אֶל אֱלֹהִים אֲחֵרִים וְעַבְדִּים וּנְאֻצְוֵנִי וְהִפְרֵ אֶת בְּרִיתִי :
- (כא) וְהָיָה כִּי תִמְצָאֲנָה אֹתוֹ רַעוֹת רַבּוֹת וְצָרוֹת וְעִנְיָה הַשִּׁירָה הַזֹּאת לְפָנָיו לְעֵד כִּי לֹא תִשְׁכַּח מִפִּי וְרָעוּ כִּי יִדְעַתִּי אֶת יְצִרְוֹ אֲשֶׁר הוּא עָשָׂה הַיּוֹם בְּטָרְם אֲבִיאֲנֶנּוּ אֶל הָאָרֶץ אֲשֶׁר נִשְׁבַּעְתִּי :
- (כב) וַיִּכְתֹּב מֹשֶׁה אֶת הַשִּׁירָה הַזֹּאת בַּיּוֹם הַהוּא וַיְלַמְדָהּ אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל :
- (כג) וַיִּצְוֶה אֶת יְהוֹשֻׁעַ בֶּן נֹנִן וַיֹּאמֶר חֹזֵק וְאָמֵץ כִּי אַתָּה תְּבִיא אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶל הָאָרֶץ אֲשֶׁר נִשְׁבַּעְתִּי לָהֶם וְאֲנֹכִי אֶהְיֶה עִמָּךְ :
- (כד) וַיְהִי כְּכַלּוֹת מֹשֶׁה לְכַתֵּב אֶת דְּבָרֵי הַתּוֹרָה הַזֹּאת עַל סֵפֶר עֵד תְּמָם :
- (כה) וַיִּצְוֶה מֹשֶׁה אֶת הַלְוִיִּם נְשָׂאֵי אֲרוֹן בְּרִית ה' לֵאמֹר :
- (כו) לְקַח אֶת סֵפֶר הַתּוֹרָה הַזֶּה וְשִׁמְתֶם אֹתוֹ מִצַּד אֲרוֹן בְּרִית ה' אֱלֹהֵיכֶם וְהָיָה שָׁם בְּךָ לְעֵד :
- (כז) כִּי אֲנֹכִי יִדְעַתִּי אֶת מְרִיבְךָ וְאֶת עֲרֻפְךָ הַקָּשָׁה הֵן בְּעוֹדְנֵי חַי עִמָּכֶם הַיּוֹם מִמָּרִים הֵייתֶם עִם ה' וְאַף כִּי אַחֲרָי מוֹתִי :
- (כח) הֲקִהִילוּ אֵלַי אֶת כָּל זִקְנֵי שְׂבָטֵיכֶם וְשִׁטְרֵיכֶם וְאֲדַבְּרָה בְּאָזְנֵיהֶם אֶת הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וְאַעֲיִדָה בָּם אֶת הַשָּׁמַיִם וְאֶת הָאָרֶץ :
- (כט) כִּי יִדְעַתִּי אַחֲרָי מוֹתִי כִּי הִשְׁחַת תִּשְׁחַתּוּן וְסָרְתֶם מִן הַדֶּרֶךְ אֲשֶׁר צִוִּיתִי אֶתְכֶם וְקִרְאת אֶתְכֶם הִרְעָה בְּאַחֲרֵית הַיָּמִים כִּי תַעֲשׂוּ אֶת הָרַע בְּעֵינֵי ה' לְהַכְעִיסוֹ בְּמַעֲשֵׂה יְדֵיכֶם :
- (ל) וַיְדַבֵּר מֹשֶׁה בְּאָזְנֵי כָל קְהַל יִשְׂרָאֵל אֶת דְּבָרֵי הַשִּׁירָה הַזֹּאת עַד תְּמָם : פ

2 רמב"ם הלכות תפילין ומזוזה וספר תורה פרק ז הלכה א

מצות עשה על כל איש ואיש מישראל לכתוב ספר תורה לעצמו שנאמר ועתה כתבו לכם את השירה, כלומר כתבו לכם תורה שיש בה שירה זו לפי שאין כותבין את התורה פרשיות פרשיות, ואע"פ שהניחו לו אבותיו ספר תורה מצוה לכתוב משלו, ואם כתבו בידו הרי הוא כאילו קבלה מהר סיני, ואם אינו יודע לכתוב אחרים כותבין לו, וכל א המגיה ספר תורה ואפילו אות אחת הרי הוא כאילו כתבו כולו.

3 שו"ת חתם סופר חלק ב (יורה דעה) סימן רנד

שלום רב לידידי הרב הוהתיק המופלג החרוץ מהו' נפתלי נ"י.
ראיתי דבריו וכן תמהתי כי לא ידעתי היכן דעתו נוטה בהבנת דברי רמב"ם ריש הלכו' ס"ת ע"כ ראשון תחלה אבאר דבריו ומה שתמהתי עליו מאז וקצת יישוב עפ"י הדחק וממילא רווחא שמעתא להלכתא.
במס' נדרים ל"ח ע"א אר"י בר"ח מתחלה לא ניתנה אלא למרע"ה = למשה רבינו עליו השלום = שנא' כתב לך ופריך והא כתיב ועתה כתבו לכם את השירה הזאת ומשני שירה לחודה ופריך והא כתיב למען תהי' לי לעדה ופרש"י ור"ן ורא"ש ועל מה תעיד השירה אם לא יצטוו על כל התורה ומסיק אלא לפלפולא בעלמא למרע"ה לחוד ע"ש והנה בפ' כה"ג בסנהדרין כשבא ללמוד מ"ע = מצות עשה = של כתיבת ס"ת מעתה כתבו לכם את השירה אין לומר ע"כ קאמר מדכתי' למען תהי' לי לעדה כבנדרים דבשלמא התם בנדר' הוה ס"ד שלא נצטוונו על התורה כ"א על השירה יפה קאמר הש"ס על מה תעיד אבל אחר שהעלינו שנצטוונו על כל התורה רק דס"ד שאין כל אדם מחויב לכתוב לעצמו אלא פ' השירה והיא תעיד על קיום כל התורה

שנצטווינו לקיימה אף אם לא נצטווינו לכותבה אין נילף מעתה כ' לכם השירה שנהי' מחוייבם / מחוייבם / לכתוב כל התורה וע"כ התחכם הרמב"ם ריש הלכות ס"ת להוכיח מדקיי"ל שאין כותבין מגלה לתינוק להתלמד ודלא כרי"ף פ' הנוזקין א"כ מוכח מזה דכתבו לכם תורה שיש בה שירה ואין אדם שיסכל לפרש דגם למסקנא עיקור כוונת הקב"ה הוא על כתיבת השירה אלא מפני שא"א לכתוב מגלה בפ"ע ע"כ הצריך לכתוב ס"ת שלימה ותהי' כל התורה טפילה לשירה ונפקא מינ' דאי עבר וכ' שירה לחודא נהי דעבר לכתוב תורה מגלה מ"מ כבר י"ח כתיב' ועתה כתבו לכם א"נ שכ' כל התורה ונפסלה עד השירה דיי"ח = דיוצא ידי חובת = כתיבה עכ"פ לדעתי לא יטעה בזה בר בי רב דחד יומא ותמהני על מעלתו הפעם אין עלה זה על דעתו.

הנה ע"פי האמור הייתי יכול ליישב קושייתי על הרמב"ם הנ"ל בפשיטות ולומר אין ראי' מפ' תפילין ומזוזות וסוטה שאינם ללמוד מתוכם ע"כ אין קפידא אם לא תהי' סמוכה לפ' / שלפניו / שלפניו ולאחריו משא"כ פ' השירה שהיא ללמוד אין לכותבה מגלה בפ"ע אלא עדיין יש לפקפק דלמא ככה ציוה הקב"ה והוא היודע שאין שום דרוש או קפידא בדיעת סמיכת הפרשה דשירה אך לפמ"ש לעיל שע"כ אין המצוה על פ' השירה לחוד אלא עם צירוף כל עיקרי גופי הלכות ודינים ובהנהו וודאי יש כמה וכמה סמוכים שגופי התורה תלוי' בהם ואין סברא לומר שיהי' מותר להפרידם ממקומם ולכותבם מגלה מגלה אע"כ תורה שיש בה שירה קאמר ועפ"ז לק"מ נמי ק' מהרי"ט אהרי"ף דפסק כותב' מגלה לתינוק מנ"ל מ"ע של כתיבת ס"ת ולהנ"ל גם הרי"ף מודה בכל מ"ש למידרש טעמא להחמיר אך לא להקל לאסור לכתוב מגלה לתינוק דנפיק מינ' קולא דודאי הטעם אמת אך מי יודע אי ליכא עוד טעמים ואיך נקל אנחנו נעו מעגלותי' לא תדע. ומ"ש מעלתו להקשות אנברשת דהילני למאי דמשני בסירוגי' הא אסור לכתוב אות א' שלא מן הכתב כמבואר במגלה י"ח אע"כ לאותה סוגי' דמגלה היתה פ' סוטה נכתבת כולה וכהרי"ף דכותבים מגלה מגלה לא ידעתי מי הגיד לו זה כמדומה לי הוא סבר דהאי איסורי' אגברא קאי שאסור לשום א' לכתוב אות א' שלא מן הכתב ויהי' הכותב לא אבה יבמי צריך לכתוב מתוך הספר ולא שמעתי ולא ראיתי זה מעולם אבל זה נאמר על הספרים שנכתבו שלא מן הכתב שהמה אינם מן המוכחר לכתחלה על כל פנים לדעת רבינו מנוח ואפשר איכא מאן דס"ל שהם פסולים ואמרם אסור לכתוב על הכותב ס"ת קאי שאסור לו לכתוב ספרים שלא מן הכתב לא שהאיסור אהגברא אלא משום דא"כ יהי' הספרים פסולים ומכשיל בהם רבים וא"כ זה לע"ד רק בס"ת ומגלה ותפילין ומזוזות אי לאו דרגילי ודבר זה אפשר שהוא הל"מ = הלכה למשה מסיני = אבל במגלת סוטה מי הגיד לנו זה וכן ימצא מבואר בלשון רמב"ם פ"א מתפילין הל' י"ב ויעיין בה' סוטה ושם לא הזכיר כלל שהכהן יכתוב מתוך הכתב כי אינו צריך.

4) רמב"ם הלכות תלמוד תורה פרק ג הלכה יג

אף על פי שמצוה ללמוד ביום ובלילה אין אדם למד רוב חכמתו אלא בלילה, לפיכך מי שרצה לזכות בכתב התורה יזהר בכל לילותיו ולא יאבד אפילו אחד מהן בשינה ואכילה ושתייה וכיוצא בהן אלא בתלמוד תורה ודברי חכמה, אמרו חכמים אין רנה של תורה אלא בלילה שנאמר קומי רוני בלילה, וכל העוסק בתורה בלילה חוט של חסד נמשך עליו ביום שנאמר יומם יצוה ה' חסדו ובלילה שירה עמי תפלה לאל חי, וכל בית שאין נשמעים בו דברי תורה בלילה אש אוכלתו שנאמר כל חשך טמון לצפוניו תאכלהו אש לא נופח, כי דבר ה' בזה זה שלא השגיח על דברי תורה כל עיקר, וכן כל שאפשר לו לעסוק בתורה ואינו עוסק או שקרא ושנה ופירש להבלי עולם והניח תלמודו וזנחו הרי זה בכלל בזה דבר ה', אמרו חכמים כל המבטל את התורה מעושר סופו לבטלה מעוני וכל המקיים את התורה מעוני סופו לקיימה מעושר, וענין זה מפורש הוא בתורה הרי הוא אומר תחת אשר לא עבדת את ה' אלהיך בשמחה ובטוב לבב מרוב כל ועבדת את אויביך, ואומר למען ענותך להטיבך באחריתך.

5) תלמוד בבלי מסכת מגילה דף ג עמוד א-ב

ובאין לשמוע מקרא מגילה. מכאן סמכו של בית רבי שמבטלין תלמוד תורה ובאין לשמוע מקרא מגילה, קל וחומר מעבודה. ומה עבודה שהיא חמורה - מבטלין, תלמוד תורה - לא כל שכן? - ועבודה חמורה מתלמוד תורה? - והכתיב (יהושע ה') ויהי בהיות יהושע ביריחו וישא עיניו וירא והנה איש עמד לנגדו [וגו'] וישתחו (לאפיו). והיכי עביד הכי? והאמר רבי יהושע בן לוי: אסור לאדם שיתן שלום לחבירו בלילה, חיישינן שמא שד הוא! שאני התם דאמר ליה כי אני שר צבא ה'. - ודלמא משקרי? - גמירי דלא מפקי שם

שמים לבטלה. אמר לו: אמש בטלתם תמיד של בין הערבים, ועכשיו בטלתם תלמוד תורה! - אמר לו: על איזה מהן באת? - אמר לו: עתה באתי מיד (יהושע ח') וילן יהושע בלילה ההוא בתוך העמק. אמר רבי יוחנן: מלמד שלן בעומקה של הלכה. ואמר רב.

6) תוספות מסכת מגילה דף ג עמוד א

עתה באתי - פי' ריב"ן על תלמוד תורה באתי דכתיב ביה ועתה כתבו לכם [את] השירה הזאת (דברים לא).